

Voorzitter

Ik geef een nadere toelichting. Gisteren hebben wij van minister Voorhoeve namens het kabinet een brief gekregen. Daarover is veel commotie ontstaan, ook in regeringsfracties. Er zijn door fractievoorzitters en woordvoerders al politieke uitspraken gedaan voordat de brief bij de Kamer lag. Mij dunkt dat het in zo'n situatie, waar wij in staat zijn zorgvuldigheid en snelheid te combineren, mogelijk is, eventueel via een algemeen overleg, deze week tot een plenaire afronding met een fractievoorzittersdebat te komen. Als de heer Bolkestein vindt dat de minister van Buitenlandse Zaken bij dat debat aanwezig hoort te zijn, dan wijs ik hem op de manier waarop de zaak binnen het kabinet gecoördineerd is of in ieder geval moet zijn. Het debat kan ook worden gevoerd met de minister-president als minister van Buitenlandse Zaken ad interim. Ik wijs erop dat de minister van Defensie zelfstandig en alleen de derde brief heeft ondertekend. Wij zouden het debat op dat punt met hem moeten kunnen voeren.

Vervolgens wijs ik erop dat wij nog geen brief van het kabinet hebben over Gorazde en over het Amerikaanse vredesvoorstel. Ik heb begrepen dat het kabinet er vrijdag over zal spreken en dat wij er in het weekend een brief over zullen krijgen. Het lijkt mij heel goed om daar zo snel mogelijk, dinsdag, plenair over te spreken.

Dit is mijn nadere toelichting. Ik handhaaf derhalve mijn voorstel.

De voorzitter: Vandaar mijn voorstel om nu over het tweede deel van uw voorstel geen besluit te nemen. De vaste commissie voor Defensie kan zich hierover beraden en een voorstel doen. U heeft altijd de mogelijkheid om een voorstel te doen. Ik stel dus voor, het tweede deel van uw voorstel te laten rusten. Wij merken het op enig moment bij een regeling van werkzaamheden wel of u behoefte hebt aan het tweede debat waarom u hebt gevraagd. Dit element is nu dus procedureel van tafel.

Aldus wordt besloten.

De voorzitter: Ik kom dan op het verzoek om een debat. Dat gaat uiteraard over datgene wat betrekking heeft op Bosnië; het laat zich in technische zin niet splitsen in verleden, heden en toekomst. Ik stel

vast dat de aanwezigheid van de minister van Buitenlandse Zaken bij dit debat althans door de overgrote meerderheid van de Kamer op prijs wordt gesteld. Nu de minister van Buitenlandse Zaken hier deze week niet aanwezig kan zijn wegens zijn verblijf in Indonesië, kan de conclusie geen andere zijn dan dat het debat komende dinsdag zal worden gevoerd.

Overeenkomstig het voorstel van de voorzitter wordt besloten.

De voorzitter: Het woord is aan mevrouw Sipkes.

Mevrouw **Sipkes** (GroenLinks): Voorzitter! De afgelopen maanden is weer erg veel kritiek naar buiten gekomen op de IND, de Immigratie- en naturalisatiedienst. Het ging wederom om kritiek en verwijten over willekeur bij behandeling en eindeloze wachttijden en wachtlijsten bij asielverzoeken en naturalisaties. Als toppunt blijkt dat een Haagse deurwaarder beslag heeft gelegd op de girorekening van de IND. Dat zijn toch zaken waar wij in Nederland niet aan gewend zijn. Er wordt tevens gezegd dat deze dienst uitmunt in ambtelijke haarkloverij, terwijl het wel een dienst is die direct over mensen gaat. Er ontstaat dus wederom een algemeen beeld van disfunctioneren.

De Kamer heeft bij herhaling op deelterreinen hierover gesproken en tegelijkertijd gevraagd om een algehele evaluatie van het reilen en zeilen bij de dienst. Die blijft steeds achterwege. Ik vraag de staatssecretaris van Justitie om de Kamer op zeer korte termijn een brief te sturen met daarin haar reactie op de huidige kritiek die wederom gespuid is op het functioneren van de IND. Vervolgens wil ik van haar vernemen wat precies de concrete maatregelen zijn die zij denkt te nemen om dit in de toekomst te voorkomen.

De heer Verhagen (CDA): Voorzitter! Naar aanleiding van de berichtgeving had ik eigenlijk verwacht dat de minister van Justitie ons zelf zou informeren over de gang van zaken. De fractie van het CDA sluit zich dan ook aan bij dit verzoek om zo spoedig mogelijk te worden geïnformeerd.

De voorzitter: Ik stel voor, het stenogram van dit deel van de

vergadering door te geleiden naar de staatssecretaris van Justitie.

Daartoe wordt besloten.

Aan de orde is **het mondelinge vragenuur**, overeenkomstig artikel 136 van het Reglement van orde.

Vragen van het lid Poppe aan de minister-president en de minister van Buitenlandse Zaken over **acties van de Nederlandse regering in verband met de voorgenomen Franse kernproeven**.

□

De heer **Poppe** (SP): Mijnheer de voorzitter! Binnenkort barst de bom onder Mururoa, tenminste als de internationale gemeenschap president Chirac niet op andere gedachten kan brengen. De Nederlandse regering heeft moeten ervaren dat haar terechte protest richting Parijs geen zoden aan de dijk zet. De stelling dat het voornemen om de kernproeven te hervatten op gespannen voet staat met de overeenstemming in mei dit jaar op de laatste non-proliferatieconferentie, lijkt aan dovemansoren gericht. President Chirac lijkt voorlopig niet bang voor een Nederlandse oorvijg. De regering spreidt daarvoor naar onze mening ook een te weinig strijdlustige houding ten toon. "Wie niet horen wil, moet maar voelen", zo zegt het spreekwoord. Het is tijd voor een niet mis te verstaan signaal richting Chirac. Ik heb namens mijn fractie in schriftelijke vragen al enkele serieuze mogelijkheden aangegeven:

- zeg het voorgenomen bezoek van Chirac aan de minister-president af;
- steun Nieuw-Zeeland in zijn proces voor het internationale gerechtshof inzake de kernproeven;
- laat Chirac weten dat Frankrijk geen kans maakt bij de aanschaf door Nederland van tactische verkenningssystemen.

Mijnheer de voorzitter! Ik ben natuurlijk uitermate benieuwd naar het antwoord hierop. Maar nu wil ik de bewindslieden vragen, welke mogelijkheden de Nederlandse regering zelf ziet om wel serieus te worden genomen door de Europese bondgenoot Frankrijk. Ik kan mij niet voorstellen dat de regering het verder maar laat afweten.

Mevrouw Sorgdrager, minister van Justitie en de heer Kok, minister-president

Minister Kok: Voorzitter! Ik zal, uiteraard in overleg met de collega van Buitenlandse Zaken, antwoord geven op een aantal schriftelijke vragen, zoals die door de geachte afgevaardigde de heer Poppe zijn gesteld. Het mag bekend zijn dat de Nederlandse regering het Franse voornemen om tot de kernproeven te komen, als een zeer ernstige zaak beschouwt. Het zal ook bekend zijn dat wij in een vroeg stadium op een niet mis te verstane manier uitdrukking hebben gegeven aan onze opvattingen. Dat gold aan de vooravond van de Europese Raad. Dat gold tijdens de Europese Raad. Dat gold tijdens de vergadering van de Algemene Raad, die daarna heeft plaatsgevonden. Ik meen te mogen vaststellen dat de opvattingen van Nederland in belangrijke mate worden gesteund door een groot aantal andere landen, deel uitmakende van de Europese Unie. Je zou kunnen zeggen dat een belangrijk deel van de nationale publieke opinie binnen Frankrijk zeer kritisch staat tegenover het voornemen van de Franse regering; zie opiniepeilingen die daar recent over zijn verschenen. Daarnaast is er sprake van een heel duidelijke internationale publieke opinie.

Ik heb er behoefte aan om het zo te formuleren, omdat ik niet graag

zou zien dat het debat zou worden verengd tot de vraag: hoe hard kan de Nederlandse oorvijg aan Parijs eigenlijk wel zijn? Men kan er natuurlijk van verzekerd zijn dat Nederland alle mogelijkheden die zich in het verleden hebben aangediend en die zich in de nabije toekomst zullen aandienen, gebruikt om van de opvattingen ter zake van de voorgenomen kernproeven te doen blijken. Die opvatting van Nederland is echter ook ingebed in een veel bredere internationale publieke opinie. De heer Poppe kan ervan verzekerd zijn dat Nederland op het moment dat de Franse regering daadwerkelijk zou besluiten tot de kernproeven over te gaan, opnieuw niet zal aarzelen om in niet mis te verstane bewoordingen aan te geven wat zijn opvatting daarover is.

De heer Poppe (SP): Mijnheer de voorzitter! De SP-fractie heeft op dit punt geen verschil van mening met de regering; dat moet duidelijk zijn. De Nederlandse regering heeft echter al in zeer duidelijke bewoordingen kenbaar gemaakt hoe wij over de Franse plannen denken. Wie heeft gebluft, moet op een gegeven moment bijten. Anders werkt dat niet, want dan denkt Chirac: blaffende honden bijten niet. Ik heb gevraagd wat de regering nu gaat

doen. Als herhaald wordt dat wij ons standpunt in niet mis te verstane bewoordingen duidelijk zullen maken, hopelijk met steun van de internationale gemeenschap, dan is dat goed. Tot nu toe is evenwel gebleken dat dit internationale protest, de wereldopinie, aan dovemansoren is gericht. Ik vraag de minister-president nu dus opnieuw wat hij daadwerkelijk denkt te gaan doen. Welke middelen wil hij inzetten buiten boze brieven?

Minister Kok: Als de heer Poppe zijn vraag herhaalt, herhaal ik mijn antwoord. Actiemiddelen in die letterlijke zin van het woord staan aan de Nederlandse regering niet ter beschikking.

Mevrouw Vos (GroenLinks): Voorzitter! Als het gaat om de Franse kernproeven, dan is het vijf voor twaalf. Ook onze fractie heeft vragen bij de inzet van de Nederlandse regering. Wij gaan ervan uit dat zij bereid is om alles te doen wat in haar vermogen ligt, ook in Europees verband, om deze proeven stop te zetten. Wij zijn echter bijzonder teleurgesteld over de antwoorden die minister Van Mierlo heeft gegeven op kamervragen van ons. Wij hebben hem daarin gevraagd om stappen te zetten richting de Europese Commissie en eventueel richting het Europese Hof. Onzes inziens biedt het Euratom-verdrag een goede mogelijkheid om deze kernproeven eventueel te verhinderen. Er zou namelijk toestemming van de Europese Commissie voor nodig zijn, omdat het om bijzonder gevaarlijke proefnemingen gaat die ook gevolgen kunnen hebben op het gebied van een lidstaat. Minister Van Mierlo was zeer afhoudend in zijn antwoorden; hij was niet van plan iets in deze richting te ondernemen. Ik wil de minister-president daarom de volgende vragen voorleggen.

Is de regering, gezien de antwoorden van de minister van Buitenlandse Zaken, van mening dat het niet gaat om bijzonder gevaarlijke proefnemingen?

Wat is het oordeel van de regering over de vraag, of voor deze kernproeven instemming nodig is van de Europese Commissie? Is de regering bereid, in deze zin alsnog

Vos

stappen te nemen bij de Europese Commissie? Stel dat de Europese Commissie niet van plan is om iets in deze richting te doen, is de Nederlandse regering dan bereid, deze zaak bij het Europese Hof aan te kaarten?

Minister Kok: Voorzitter! De minister van Buitenlandse Zaken heeft, mede namens de minister van Economische Zaken, een aantal vragen van de heer Rosenmüller beantwoord. In die beantwoording, naar ik meen gedateerd 17 augustus, heeft de minister van Buitenlandse Zaken aangegeven dat de Commissie doende was, te beoordelen in hoeverre het op Mururoa gaat om bijzonder gevaarlijke proefnemingen, en of er stralingsgevaar optreedt. Daarbij is overigens een relevant punt dat het hier het mogelijke gevaar betreft dat zou optreden in een deel van het grondgebied van het Verenigd Koninkrijk.

De minister van Buitenlandse Zaken heeft geantwoord dat, zolang de Europese Commissie over deze kwestie nog geen uitspraak zou hebben gedaan, er voor Nederland geen aanleiding bestaat om een eventuele stap bij het Hof van Justitie in overweging te nemen. Daaruit mag worden afgeleid dat, zodra de Europese Commissie wel een standpunt heeft bepaald, de Nederlandse regering zich over dat standpunt een oordeel zal vormen en nader zal nagaan welke stap vervolgens zal worden gezet. Ik heb er ook geen moeite mee om hier in antwoord op de gestelde vraag tot uitdrukking te brengen dat de Nederlandse regering ook zal bevorderen dat de Europese Commissie op een adequate wijze en in voldoende tempo tot een oordeel over de gestelde vragen komt. Het betreft hier immers de bestudering van een onderwerp dat zeer sterk aan de tijd is gebonden.

In antwoord op de vragen verwijst ik dus naar de beantwoording van de minister van Buitenlandse Zaken. Het kabinet zal in Brussel opnieuw trachten te bevorderen dat de Europese Commissie tot een oordeel komt. In het licht van de analyse en het gegeven oordeel zal het kabinet zijn houding nader bepalen, en de Kamer daarover informeren.

De **voorzitter:** Ik geef het woord aan

de heer Van den Bos, die de traditie zal openen om als tweede vragensteller zijn vragen achter de interruptiemicrofoon te stellen.

De heer **Van den Bos** (D66): Dat hadden we voor het zomerreces al afgesproken, voorzitter.

Mijn vraag aan de regering is, of zij bereid is het initiatief te nemen om bij de komende Algemene Vergadering van de Verenigde Naties te komen tot een resolutie, waarin de Franse kernproeven in de door de regering aangekondigde niet mis te verstane bewoordingen worden afgekeurd. Zal de regering, als zo'n resolutie er ligt, deze steunen?

Minister Kok: Voorzitter! In een van de laatste kabinetsvergaderingen is, uiteraard in het bijzijn van de minister van Buitenlandse Zaken, een gedachtenwisseling in algemene zin geweest over de instructies die voorliggen voor onze delegatie, op weg naar de Algemene Vergadering. Ik acht het op dit moment niet wel doenlijk om buiten de aanwezigheid van de minister zelf op de heel specifieke vraag van de heer Van den Bos een antwoord te geven. Ons streven in die Algemene Vergadering, maar ook overigens, is er voluit op gericht ± en dat zal zo blijven ± om maximale steun te organiseren voor een totale uitbanning van kernproeven uit de wereld. Dat heeft uiteraard ook betrekking op de positiebepaling ten opzichte van Frankrijk.

Mevrouw Sipkes (GroenLinks): Voorzitter! Even van de Algemene Vergadering terug naar het Europese. Het is tenslotte een Europese bondgenoot, lid van de Unie! De minister-president zei zojuist dat het niet alleen erom gaat, te zien hoe hard een Nederlandse oorvijg kan zijn, maar ook in hoeverre we internationale steun krijgen. Ik heb daarover een aantal vragen. Kan de minister-president op de een of andere manier verklaren, hoe het mogelijk is dat de Spaanse minister van buitenlandse zaken geen onvoorwaardelijke steun heeft gegeven aan de veroordeling van de Franse kernproeven, die plaatsvond

op de Asian Conference? Gegeven de discussie, waar de minister-president zelf trots aan refereerde, lijkt mij toch dat dat noodzakelijk was.

Vervolgens vraag ik de minister-president of hij bereid is een hard agendapunt te maken van het onderwerp "kernproeven" als de heren Kohl en Chirac in Nederland op bezoek komen, en dat nu vast aan te kondigen. Zoals al eerder is gezegd: een en ander heeft haast, want Frankrijk dreigt binnenkort te beginnen met deze proeven.

Minister Kok: Mijnheer de voorzitter! Mevrouw Sipkes vroeg een verklaring voor de wijze waarop het Spaanse voorzitterschap zich heeft geuit. Die vraag kan ik moeilijk beantwoorden. Ik kan er natuurlijk wel een oordeel over geven: ik ben er ongelukkig mee. Een verklaring ervoor kan ik niet geven, omdat mij op dit moment niet bekend is of daarover ook in EU-verband een geconcentreerd gesprek met het voorzitterschap is geweest. Het spijt mij, ik moet dat antwoord schuldig blijven.

De tweede vraag had betrekking op de gespreksonderwerpen bij een eventueel driehoeksgesprek met de bondskanselier en de Franse president, waar in beginsel afspraken over zijn gemaakt en waarvoor nog een datum moet worden gevonden en een agenda moet worden voorbereid. Ik sluit in het geheel niet uit dat een dergelijk bezoek ± ik heb dat ook in antwoord op schriftelijke kamervragen gezegd ± later in het najaar of in het begin van het volgende jaar plaatsvindt. Hoe dan ook moet het onderwerp "kernproeven" onderdeel van de beraadslagingen uitmaken, en dat is ook bekend.

De heer **Rabbae** (GroenLinks): Voorzitter! De minister-president zei dat hij bereid zal zijn om zijn opvattingen tegenover de Franse president kenbaar te maken. Is het ook mogelijk dat hij economische maatregelen overweegt als het gaat om overheidsopdrachten dan wel om contracten tussen de Nederlandse overheid en het Franse bedrijfsleven?

Minister **Kok**: Voorzitter! Maatregelen van dergelijke aard liggen niet in de rede wat betreft de uitgangspunten die het kabinet in dit kader kiest. Ik voel mij daar ook enigszins in gesterkt door de overweging dat een zeer belangrijk deel van de Franse publieke opinie een vergelijkbare opvatting heeft over de voorgenomen kernproeven als in landen buiten Frankrijk het geval is. Wij moeten heel erg oppassen met het hanteren van een koevoet die in de Frans-Nederlandse verhoudingen wel eens veel schade zou kunnen veroorzaken, ook in contacten met brede lagen van de Franse bevolking waar men dezelfde opvattingen heeft als men in Nederland heeft.

Vragen van het lid Swildens-Rozendaal aan de ministers van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij en van Justitie en de staatssecretaris van Financiën, over de handel in bedreigde uitheemse diersoorten.

Mevrouw **Swildens-Rozendaal** (PvdA): Voorzitter! De laatste dagen zijn wij geconfronteerd met een gruwelijk geval van grootschalige handel in bedreigde uitheemse diersoorten, waarbij een Nederlander was betrokken. Er is sprake van een, ook internationaal als zodanig erkend, ernstig misdrijf. In de Kamer maken wij ons al jarenlang druk over deze handel en niet in de laatste plaats omdat Nederland nogal wat boter op het hoofd had. Ik zal het geheugen van de leden oprispen. Uit een uitgelekt CRI-rapport van 1992 blijkt dat Nederland een belangrijk import-, export- en doorvoerland is wat die handel betreft. Hierbij teken ik aan dat de wereldwijde handel goed is voor zo'n 20 tot 40 mld. aan handelswaarde, dat het gaat om 20.000 verschillende diersoorten en dat de dierenhandel op die manier de tweede plaats inneemt na de internationale drugshandel. Niet fraai! En dat alles in de wetenschap dat de helft van alle diersoorten waarvan bekend is dat zij in de laatste 2000 jaar zijn uitgestorven, juist de laatste decennia zijn verdwenen. Een voorbeeld: in 1980 verdween er nog één soort per dag,

in 1990 was het al meer dan één soort per uur.

Voorzitter! Dat vervult ons met zeer grote zorg. Ook internationaal gezien is dat een punt van zorg. Immers, de biodiversiteit, waarvan het belang nog eens bevestigd is in Rio de Janeiro, komt in het gedrang, nog afgezien van het schenden van het welzijn van dieren. Kortom, Nederland is niet voor niets partij bij het CITES-verdrag en heeft een en ander ook in bepalingen in de Wet bedreigde uitheemse dier- en plantesoorten nader geregeld. Daarmee is onlangs tegemoetgekomen aan de problemen die voorheen bestonden bij de opsporing en de vervolging. Ook in de Wet economische delicten is een aantal verboden handelingen als ernstige milieudelicten aangemerkt. Bij de behandeling van deze wet is in de Kamer zeer sterk het accent gelegd op internationale handhaving en samenwerking. Het instrumentarium is er dus en de politieke wil was uitgesproken. Als wij via de media beelden van de meest uiteenlopende bedreigde soorten zien, aangetroffen bij een Nederlandse handelaar, dan vragen wij toch wat er aan de hand is met die samenwerking. Ik stel dan ook de ministers van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij en van Justitie en de staatssecretaris van Financiën de volgende vragen.

1. Is het hen bekend dat een Nederlandse preparateur door Belgische opsporingsinstanties als de grootste handelaar in bedreigde uitheemse diersoorten wordt aangemerkt?

2. Is het waar dat de Belgische douane zich kritisch heeft uitgelaten over de slechte samenwerking met de Nederlandse autoriteiten waar het opsporing en vervolging van door deze handelaar ook in Nederland strafbaar gestelde en volgens het CITES-verdrag verboden handelingen betreft, namelijk op de gemeenschappelijke persconferentie van het Wereldnatuurfonds, Traffic, de Belgische douane en de Belgische minister van landbouw? Zo ja, hoe valt een en ander dan te rijmen met de door de regering en de Kamer nog bij de behandeling van de wijziging van de Wet bedreigde diersoorten herhaalde uitspraak dat Nederland de bepalingen van het CITES-verdrag met kracht dient te handhaven? Op welke wijze wordt in de praktijk aan genoemde uitspraak invulling gegeven?

3. Zijn de bewindslieden voornemens de handhaving van het CITES-verdrag en de Wet BUDEP te intensiveren? Zo nee ± ik kan mij dat niet voorstellen ± waarom niet? Zo ja, op welke wijze?

Minister **Van Aartsen**: Mijnheer de voorzitter! Ik ben het met de geachte afgevaardigde geheel eens dat hier sprake is van een schokkende zaak en van schokkende beelden; een gruwelijke affaire, zoals de geachte afgevaardigde heeft gezegd. Wij hebben grote zorg voor onze biodiversiteit. Wij hebben als wereldgemeenschap in een aantal verdragen ook bepaalde afspraken gemaakt. Dat vergt van alle landen, en uiteraard in dit kader van de Nederlandse regering, een hoge alertheid. Uit de antwoorden van mijn collega van Justitie, van de staatssecretaris van Financiën en van mij mag, naar ik hoop, blijken dat die mate van alertheid er bij de Nederlandse regering ook is.

De eerste vraag van mevrouw Swildens beantwoord ik positief. Ik heb uiteraard onder andere via de berichten in de Nederlandse pers, zoals vanmorgen in de Volkskrant, kennis genomen van deze opmerking.

Ten aanzien van de tweede vraag over de uitlatingen van de desbetreffende Belgische douane-ambtenaar het volgende. Ik heb nog even nagegaan wat betrokkene precies heeft gezegd. Hij heeft gezegd dat hij wat Nederland betreft, niet precies weet of er een specifieke samenwerking is met de Belgische autoriteiten. In algemene zin merk ik op dat de samenwerking tussen Nederland en België, maar ook met Engeland zeer goed te noemen is, zowel tussen de vergunningverlenende autoriteiten, in dit kader het ministerie van LNV, alsook tussen de diverse opsporingsinstanties. Er zijn regelmatig uitwisselingen en contacten en er is sprake van continue informatie-uitwisseling. Recent is er nog een intensief overleg geweest tussen Nederlandse en Engelse ambtenaren. Mijnheer de voorzitter! Als echter uit nadere gegevens, die ik ook over deze zaak heb opgevraagd, mocht blijken dat deze samenwerking toch niet is wat zij zou moeten zijn op basis van datgene waartoe de Nederlandse regering verplicht is,